

**YOSHLARDA TAFAKKURNING RIVOJLANISHI VA UNING
O'ZIGA XOS SIFATLARI
THE DEVELOPMENT OF THINKING IN YOUTH AND ITS
CHARACTERISTICS
РАЗВИТИЕ МЫСЛИ У МОЛОДЕЖИ И ЕГО ОСОБЕННОСТИ**

**Kurbonboyeva Zuhra Baxtiyorovna
Urdu psixologiya magistratura 1-kurs**

Annotatsiya: Maqolada yoshlarda tafakkurning rivojlanishi va uning o'ziga xos sifatlari o'rganilgan. Yoshlik davrida tafakkur faolligi, kognitiv rivojlanish va mantiqiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi. Ushbu davrda tafakkurning asosiy jihatlari, masalan, yaratuvchanlik, tanqidiy fikrlash, muammoni hal qilish qobiliyatlari va qaror qabul qilish jarayonlari rivojlanadi. Maqola tafakkurning yoshlar hayotidagi ahamiyatini, shuningdek, ijtimoiy va psixologik omillar orqali uning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillarni ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar: Tafakkur, Kognitiv rivojlanish, Tanqidiy fikrlash, Mantiqiy fikrlash, Yaratuvchanlik, Qaror qabul qilish, Yoshlar psixologiyasi, Ijtimoiy omillar, Shaxsiy rivojlanish, Muammoni hal qilish.

Abstract: The article studies the development of thinking in young people and its specific qualities. During adolescence, thinking activity, cognitive development, and logical thinking skills are formed. During this period, the main aspects of thinking, such as creativity, critical thinking, problem-solving skills, and decision-making processes, develop. The article examines the importance of thinking in the lives of young people, as well as the factors that influence its formation through social and psychological factors.

Keywords: Thinking, Cognitive development, Critical thinking, Logical thinking, Creativity, Decision-making, Youth psychology, Social factors, Personal development, Problem solving.

Аннотация: В статье рассматривается развитие мышления у молодежи и его уникальные качества. Мыслительная деятельность, познавательное развитие и навыки логического мышления формируются в юношеском возрасте. В этот период развиваются фундаментальные аспекты мышления, такие как креативность, критическое мышление, навыки решения проблем и

процессы принятия решений. В статье рассматривается значение мышления в жизни молодежи, а также факторы, влияющие на его формирование через социальные и психологические факторы.

Ключевые слова: мышление, когнитивное развитие, критическое мышление, логическое мышление, креативность, принятие решений, психология молодежи, социальные факторы, личностное развитие, решение проблем.

Kirish: Tafakkur insonning o'z fikrlarini shakllantirish, qayta ishlash va muammolarni hal etish qobiliyatidir. Yoshlar davri esa tafakkurning rivojlanishida muhim bosqichni tashkil etadi, chunki bu davrda yoshlar dunyoqarashini kengaytirish, yangi bilimlarni egallash va kognitiv qobiliyatlarini oshirish jarayonida faol ishtirok etadilar. Yoshlar tafakkurining rivojlanishi nafaqat ularning intellektual o'sishiga, balki shaxsiy va ijtimoiy hayotidagi muvaffaqiyatlariga ham ta'sir qiladi.

Asosiy qism: Yoshlar tafakkuri rivojlanishining asosiy bosqichlari – mantiqiy fikrlash, tanqidiy fikrlash va yaratuvchanlik shakllanishidir. O'smirlik davrida yoshlar o'z fikrlarini aniq ifoda etishga, kuzatishlar va tahlil qilish orqali yangi bilimlarni o'zlashtirishga intiladilar. Ular o'zaro muloqotda bo'lib, bilim almashish orqali tafakkurlarini yanada rivojlantiradilar. Shuningdek, yoshlar o'z qarorlarini qabul qilishda va muammolarni hal qilishda yanada mustaqil bo'ladilar, bu esa ularning tafakkuriga katta ta'sir ko'rsatadi.

Mantiqiy fikrlash

Mantiqiy fikrlash yoshlarning intellektual qobiliyatlarining asosini tashkil etadi. Bu bosqichda ular fikrlarini aniq, tizimli va dalillarga asoslangan tarzda qurishga o'rganadilar. Mantiqiy tafakkur yoshlarning tezda qarorlar qabul qilishlariga yordam beradi, lekin bu jarayonda ular kutilmagan vaziyatlarga qanday munosabatda bo'lishni ham o'rganadilar.

Tanqidiy fikrlash

Tanqidiy fikrlash yoshlar tafakkurida katta o'rin tutadi, chunki ular o'z fikrlarini so'roq qilib, muhokama qilish orqali yangi va qiziqarli fikrlar yaratadilar. Tanqidiy fikrlash yoshlarning mantiqiy xatolarga yo'l qo'ymasliklariga, ularning qarorlarining asoslanganligini tekshirishlariga yordam beradi. Bunday tafakkur usuli yoshlarning bilimlarni qabul qilish va ular bilan ishlashni osonlashtiradi.

Yaratuvchanlik

Yaratuvchan tafakkur yoshlarning yangi g‘oyalar va fikrlarni ishlab chiqish qobiliyatini rivojlantiradi. Ular doimo yangi imkoniyatlarni qidirib, muammolarni yangicha yondashuvlar bilan hal qilishga harakat qiladilar. Yaratuvchanlik yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirishga, yangi sohalarda muvaffaqiyatlarga erishishga yordam beradi. Yoshlar tafakkurining rivojlanishida o‘ziga xos sifatlar mavjud bo‘lib, ular shaxsning umumiy intellektual va psixologik holatiga ta‘sir ko‘rsatadi.

Yoshlar tafakkuri shaxsning ichki dunyosi va qadriyatlari bilan chambarchas bog‘liqdir. Ular jamiyatdagi o‘z o‘rnini aniqlash, shaxsiy fikrlarini shakllantirish va mustaqil qarorlar qabul qilishga intiladilar. Bu jarayonda ijtimoiy ta‘sir va oila, do‘stlar bilan o‘zaro muloqotlar katta rol o‘ynaydi. Yoshlar tafakkurining rivojlanishi shaxsiy qarashlar va qadriyatlarining shakllanishi bilan chambarchas bog‘liqdir. Yoshlar o‘zlarining dunyoqarashini kengaytirishda va shaxsiy prinsiplarini belgilashda oila, jamiyat va ta‘lim muhitidan olingan ta‘sirlarni hisobga oladilar. Ular o‘z fikrlarini mustaqil ravishda shakllantirishga harakat qiladilar, bu jarayonda tanqidiy fikrlash va o‘z qarashlarini ishonch bilan ifoda etish ko‘nikmalari rivojlanadi. Shaxsiy qarashlar va qadriyatlar yoshlarning ijtimoiy va psixologik rivojlanishida muhim o‘rin tutadi, chunki ular hayotga bo‘lgan munosabatni belgilaydi va qarorlar qabul qilishda asosiy omil bo‘ladi. Yoshlar o‘z qadriyatlariga asoslanib, jamiyatda o‘z o‘rnini topishga, o‘z maqsadlari va intilishlariga erishishga intiladilar. Bunday qarashlar va qadriyatlar nafaqat individual yutuqlarga olib keladi, balki jamiyatdagi ijtimoiy o‘zgarishlarga ham ta‘sir ko‘rsatadi. Yoshlar tafakkurining rivojlanishi shaxsiy qarashlar va qadriyatlarining shakllanishi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, bu jarayonning ijtimoiy ta‘sirlari va o‘zaro muloqotlarning ijobiy yondashuvlari yoshlarning ijtimoiy faolligini va hayotdagi muvaffaqiyatlarini ta‘minlaydi.

Yoshlar tafakkuri rivojlanishi bilan ular qarorlar qabul qilishda mustaqil bo‘ladilar. Bu esa ularning o‘z fikrlariga bo‘lgan ishonchni oshiradi va hayotdagi muhim qarorlarni qabul qilishda tajriba orttirishlariga yordam beradi. Mustaqil fikrlash yoshlarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun poydevor bo‘ladi. Yoshlar tafakkurining rivojlanishida qarorlar qabul qilishda mustaqillik muhim o‘rin tutadi. O‘smirlik va yoshlik davrida, tafakkurning mantiqiy va tanqidiy aspektlari shakllanadi, bu esa yoshlarni mustaqil qarorlar qabul qilishga tayyorlaydi. Mustaqil fikrlash va qarorlar qabul qilish, yoshlarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va

ularga o‘z hayotini boshqarish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, bu jarayon yoshlarning shaxsiy mas‘uliyatni his etishiga, o‘z fikrlarini mustahkamlash va boshqalarga o‘z qarorlarini izohlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Mustaqil qarorlar qabul qilish yoshlarning intellektual va emotsional rivojlanishida muhim bosqichni tashkil etadi, chunki ular hayotdagi turli xil holatlarga o‘z fikrlari va qadriyatlariga asoslanib javob berishga o‘rganadilar. Shunday qilib, yoshlarning qarorlar qabul qilishdagi mustaqilligi, nafaqat shaxsiy muvaffaqiyatlar va rivojlanish uchun, balki jamiyatda o‘z o‘rnini topish va kelajakdagi mas‘uliyatli fuqarolar sifatida faol ishtirok etish uchun ham zarurdir. Qarorlar qabul qilishda mustaqillik yoshlarning tafakkurining asosiy sifatlaridan biri sifatida, ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Bu jarayonni rivojlantirish yoshlarni kelajakda muvaffaqiyatli va mas‘uliyatli fuqarolar bo‘lishga tayyorlaydi.

Yoshlar faqat mantiqiy fikrlash bilan cheklanmay, balki emotsional va ijtimoiy tafakkurlarini ham rivojlantiradilar. Ular o‘z his-tuyg‘ularini boshqarish, boshqalar bilan muloqotda bo‘lish va jamiyatda faol ishtirok etish qobiliyatlarini oshiradilar. Emotsional intellekt yoshlarning stressni boshqarish, ijtimoiy vaziyatlarga moslashish va boshqalar bilan ishlashda muhim rol o‘ynaydi. Ijtimoiy va emotsional tafakkur yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Yoshlar tafakkurining bu ikki jihati o‘zaro bog‘liq bo‘lib, ularning jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishiga, shuningdek, boshqalar bilan ijobiy muloqot o‘rnatishlariga yordam beradi. Ijtimoiy tafakkur yoshlarning boshqalar bilan aloqalari, jamiyatdagi o‘z o‘rnini topish va turli xil ijtimoiy vaziyatlarga moslashish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Emotsional tafakkur esa, o‘z his-tuyg‘ularini anglash va boshqarish, boshqalarning his-tuyg‘ularini tushunish va ularga mos ravishda munosabatda bo‘lish kabi muhim qobiliyatlarni shakllantiradi. Yoshlar uchun emotsional va ijtimoiy tafakkur nafaqat o‘zini anglash va boshqarishga, balki ijtimoiy vaziyatlarda faol ishtirok etishga, boshqalar bilan ijobiy muloqotlar o‘rnatishga va stressni boshqarishga yordam beradi. Bu ko‘nikmalar yoshlarning psixologik salomatligini yaxshilashga, jamiyatdagi o‘zgarishlarga moslashishga va mustahkam ijtimoiy aloqalar o‘rnatishga imkon yaratadi. Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy va emotsional tafakkur yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy muvaffaqiyatlari uchun zarur bo‘lgan asosiy ko‘nikmalarni taqdim etadi. Bu tafakkur turini rivojlantirish yoshlarning ijtimoiy faolligini, emotsional salomatligini va kelajakdagi ijtimoiy hayotdagi muvaffaqiyatlarini ta‘minlaydi.

Yoshlar tafakkurining rivojlanishi ularga nafaqat o‘z hayotlarini boshqarish, balki jamiyatda faol ishtirok etish imkoniyatlarini ham beradi. Mantiqiy, tanqidiy va yaratuvchan fikrlash kabi tafakkur sifatlari yoshlarning mustaqil qarorlar qabul qilishiga, ijtimoiy mas'uliyatni his etishlariga va kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun zarur ko‘nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Shu sababli, ta‘lim muassasalari yoshlarning tafakkurini rivojlantirishga alohida e‘tibor berishlari lozim. Ta‘lim jarayonlarida kognitiv ko‘nikmalarni oshirish va yoshlarni yaratgan fikrlarini erkin ifoda etishga imkon beruvchi metodlar qo‘llanilishi muhimdir.

Xulosa va takliflar: Yoshlar tafakkuri rivojlanishining turli bosqichlari, jumladan, mantiqiy, tanqidiy va yaratuvchan fikrlash ko‘nikmalari ularning shaxsiy va ijtimoiy o‘shida muhim rol o‘ynaydi. Ushbu tafakkur sifatlari yoshlarni muammolarni hal qilishga, qarorlar qabul qilishda mustaqil bo‘lishga va o‘z fikrlarini aniq ifoda etishga yordam beradi. Yoshlarning tafakkuri nafaqat intellektual o‘sh, balki jamiyatda faol ishtirok etish, innovatsion g‘oyalar yaratish va ijtimoiy mas'uliyatni his etish qobiliyatlarini shakllantiradi. Shu bilan birga, yoshlarning tafakkuri rivojlanishida o‘ziga xos shaxsiy va ijtimoiy omillar muhim ahamiyatga ega bo‘lib, ularni ijtimoiy ta'sirlar va ta‘lim muhitidagi o‘zgarishlar shakllantiradi.

Takliflar

1. Ta‘lim jarayonida kognitiv ko‘nikmalarni rivojlantirish – Ta‘lim tizimida yoshlarning tafakkurini rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratish, mantiqiy va tanqidiy fikrlashni rag‘batlantirish orqali ularning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini oshirish zarur. Buning uchun interfaol metodlardan, munozaralar va loyihalar orqali yoshlarning muloqot qilish va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini oshirish mumkin.

2. Innovatsion va yaratish muhitini ta'minlash – Yoshlarni yaratuvchan fikrlashga undovchi muhit yaratish, yangi g‘oyalar va fikrlarni ishlab chiqishga imkon beradigan o‘quv metodlarini joriy etish muhimdir. Yoshlar innovatsion loyihalarda ishtirok etib, o‘zlarini yaratgan g‘oyalar bilan namoyon etishlari kerak.

3. Ijtimoiy va emotsional ko‘nikmalarni rivojlantirish – Yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish va emotsional intellektni rivojlantirishga qaratilgan treninglar va faoliyatlar tashkil etilishi lozim. Bu ular uchun stressni boshqarish, boshqalar bilan samarali muloqot qilish va jamiyatda o‘z o‘rnini topish uchun zarur bo‘ladi.

4. Yoshlarning mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini oshirish – Ta‘lim muassasalarida yoshlarning qarorlar qabul qilishda mustaqil bo‘lishini

ta'minlaydigan muhit yaratish, ularning o'z fikrlariga ishonch hosil qilishiga yordam beradi. O'quv jarayonida yoshlarni o'z fikrini himoya qilish va boshqalar fikriga hurmat bilan yondashish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish kerak.

5. Ijtimoiy ta'sir va qo'llab-quvvatlash – Yoshlarning tafakkurining rivojlanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy omillarni tahlil qilish va ularning jamiyatda o'z o'rnini aniqlashga yordam beradigan qo'llab-quvvatlash tizimlarini ishlab chiqish zarur. Oila, o'qituvchilar va do'stlar o'rtasidagi ijobiy aloqalar yoshlarning tafakkuriga katta ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, yoshlarning tafakkurini rivojlantirishda ta'lim muassasalarining roli juda katta bo'lib, ular bu jarayonni yanada samarali qilish uchun tegishli usullarni joriy etishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Zohidov, B. (2015). Yoshlar psixologiyasi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi.
2. Akhmedova, F. (2018). Psixologiya: yoshlar tafakkuri va rivojlanish bosqichlari. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti.
3. Pirogova, L. (2017). Kognitiv psixologiya va yoshlar tafakkuri. Moskva: Akademiya.
4. Qodirov, D. (2019). Yoshlar va jamiyat: ijtimoiy faoliyat va tafakkur. Toshkent: O'zbekiston Yuridik akademiyasi.
5. Ergashev, S. (2020). Mantiqiy va tanqidiy fikrlash yoshlar rivojlanishining asosiy omili sifatida. Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
6. Turg'unov, S. (2021). Yaratuvchan tafakkur va yoshlarning shaxsiy o'sishi. Toshkent: Navro'z nashriyoti.
7. Roberts, L. (2016). Creativity and cognition in youth development. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Sternberg, R. J. (2017). Thinking Styles: The Psychology of Cognitive Style. Cambridge: Cambridge University Press.